

**НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ**

П Р А Г Р А М А

Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі

**Вынікі археалагічных даследаванняў
на тэрыторыі Беларусі ў 2019 годзе**

**Мінск – Лагойск - Мінск,
28–30 кастрычніка 2020 г.**

Мінск, 2020

*Запрашаем наведаць археалагічную навукова-музейную экспазіцыю
Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1.
Тэл. +375 17 3791834 / +375 17 3789093*

Канферэнцыя праводзіцца ў рамках выканання Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2016–2020 гг. «Эканоміка і гуманітарнае развіццё беларускага грамадства» (навуковы кіраўнік – член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя) падпраграмы № 1 «Гісторыя і культура» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт В.В. Даніловіч).

Фотаздымак на вокладцы: амулет змяі. 3 тыс. да н.э. Паселішча Асавец 2 (Бешанковіцкі раён, Віцебская вобласць) (раскопкі пад кіраўніцтвам М.М. Чарняўскага)

АРГКАМІТЭТ

Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Вынікі археалагічных даследаванняў на тэрыторыі Беларусі ў 2019 годзе»

Лакіза Вадзім Леанідавіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Ляўко Вольга Мікалаеўна – загадчык цэнтра археалогіі і старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар;

Салаўянаў Андрэй Пятровіч – вучоны сакратар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Кошман Вадзім Іванавіч – загадчык аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Вайцяховіч Андрэй Вячаслававіч – загадчык аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук;

Чарняўскі Максім Міхайлавіч – загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Гамеза Святлана Ігараўна – в.а. дырэктара ДУК “Лагойскі гісторыка-краязнаўчы музей імя Канстанціна і Яўстафія Тышкевічаў”

Шэўко Фёдар Аляксеевіч – намеснік дырэктара па агульных пытаннях Інстытута гісторыі НАН Беларусі;

Інфармацыйны партнёр канферэнцыі

Навуковая, вытворча-практычная газета Беларусі «Навука»

Парадак працы канферэнцыі

28 кастрычніка 2020 г.

(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Мінск, вул. Акадэмічная 1)

9.00 – 10.00	Рэгістрацыя ўдзельнікаў канферэнцыі
10.00 – 12.30	Пленарнае пасяджэнне
12.30 – 13.00	Абед
13.00	Выезд ў г. Лагойск
13.30 – 15.30	Наведванне выставы ДУК “Лагойскі гісторыка-краязнаўчы музей імя Канстанціна і Яўстафія Тышкевічаў”
15.30 – 17.30	Наведванне археалагічных аб’ектаў г. Лагойска і яго ваколіц

29 кастрычніка 2020 г.

(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Мінск, вул. Акадэмічная 1)

9.00 – 13.00	Працяг пленарнага пасяджэння
11.00 – 11.20	Перапынак
11.20 – 13.00	Працяг пленарнага пасяджэння
13.00 – 14.00	Абед
14.00 – 17.30	Працяг пленарнага пасяджэння

30 кастрычніка 2020 г.

(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Мінск, вул. Акадэмічная 1)

9.00 – 13.00	Працяг пленарнага пасяджэння
11.00 – 11.20	Перапынак
11.20 – 13.00	Працяг пленарнага пасяджэння
13.00 – 14.00	Абед
14.00 – 16.00	Працяг пленарнага пасяджэння, падвядзенне вынікаў работы і закрыццё канферэнцыі

РЭГЛАМЕНТ ПРАЦЫ:

выступленні з дакладамі – да 15 хвілін

Працоўныя мовы: беларуская, руская.

28 кастрычніка 2020 г.

Адкрыццё канферэнцыі і пленарнае пасяджэнне

10.00 – 12.30

(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, пак. 223)

Мадэратары

Ляўко Вольга Мікалаеўна – загадчык Цэнтра археалогіі і старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі;
Кошман Вадзім Іванавіч – загадчык аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

“Новыя даследаванні, адкрыцці, праблемы, мары” – прывітальнае слова намесніка дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдата гістарычных навук, дацэнта **Лакізы Вадзіма Леанідавіча**

Ляўко Вольга Мікалаеўна – загадчык Цэнтра археалогіі і старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар; **Магалінскі Ігар Уладзіміравіч** – дацэнт кафедры сацыяльных камунікацый Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Беларусь, г. Полацк); **Кенька Павел Міхайлавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Новые данные по исследованию Верхнего замка в г. Полоцке: предварительные результаты»*

Башкоў Аляксандр Аляксандравіч – дацэнт кафедры гісторыі славянскіх народаў Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С. Пушкіна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Тэма даклада: *«Вынікі археалагічных даследаванняў рэзідэнцыі Пуслоўскіх у Косава ў 2019 г.»*

Белявец Вадзім Георгіевіч – дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; **Грыб Уладзімір Валер'евіч**, выкладчык кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, магістр; **Сідаровіч Віталь Міхайлавіч** – старшы выкладчык кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта;

Тэма даклада: *«Даследаванні 2019 г. на селішчы познерымскага часу Яскавічы-1 (Салігорскі р-н)»*

Лакіза Вадзім Леанідавіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Археалагічныя даследаванні 2019 г. на помніку Камянюкі 3 на тэрыторыі будаўніцтва Археалагічнага музея пад адкрытым небам у Белаавежскай пушчы»*

**Перапынак на абед
12.30 – 13.00**

13.00 – 13.30 – пераезд г. Мінск – г. Лагойск

13.30 – 17.30 – г. Лагойск

- Наведванне выставы ДУК “Лагойскі гісторыка-краязнаўчы музей імя Канстанціна і Яўстафія Тышкевічаў”
- Наведванне археалагічных аб’ектаў г. Лагойска і яго ваколіц

29 кастрычніка 2020 года
(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, пак. 223)
09.00 – 17.30

Працяг пленарнага пасяджэння

Дзённае пасяджэнне

Мадэратары

Вайцяховіч Андрэй Вячаслававіч – загадчык аддзела захавання і
выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН
Беларусі;

Крывальцэвіч Мікалай Мікалаевіч – вядучы навуковы супрацоўнік
аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН
Беларусі

Велент-Шчэрбач Святлана Сяргееўна – навуковы супрацоўнік
аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН
Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Барава 8: першыя вынікі даследаванняў»*

Бубенька Таццяна Станіславаўна – дацэнт кафедры гісторыі
Беларусі ВДУ імя П.М. Машэрава, кандыдат гістарычных навук
(Беларусь, Віцебск)

Тэма даклада: *«Исследования городища Загорцы Городокского
района в 2019–2020 гг.»*

Дзярновіч Сяргей Дзмітрыевіч – навуковы супрацоўнік аддзела
археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі
(Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Археалагічныя наглядны ў гістарычным цэнтры
Мінска ў 2019 г.»*

Аўласовіч Аляксей Міхайлавіч – дацэнт кафедры археалогіі і
спецыяльных гістарычных дысцыплін МДУ імя А.А.Куляшова, кандыдат
гістарычных навук (Беларусь, Магілёў)

Тэма даклада: *«Предварительные итоги археологического исследова-
ний городищ на территории Могилёвского района в 2019 году»*

Вайцяховіч Андрэй Вячаслававіч – загадчык аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Археологические работы в Гродно в 2019 г.»*

Байкоўская Алена Арсенцеўна, Харытановіч Вольга Мікалаеўна – Тураўскае навукова-асветніцкае таварыства (Беларусь, Тураў);

Тэма даклада: *«Археологическое исследование поселения около д. Малый Малешев в ур. Демидовичи в Житковичском районе в 2019 г.»*

Магалінскі Ігар Уладзіміравіч – дацэнт кафедры сацыяльных камунікацый Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Беларусь, Полацк);

Тэма даклада: *«Даследаванні структуры вырабаў з каляровых металаў X–XI стст. з тэрыторыі Паўночнай і Цэнтральнай Беларусі»*

Кенька Павел Міхайлавіч – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Исследования археологических комплексов возле д. Гольшаны и Щепановичи Ошмянского района в 2019 г.»*

Крывальцэвіч Мікалай Мікалаевіч – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Першыя вынікі археалагічных раскопак 2019 года на паселішчы Капань-10 у Рэчыцкім Падняпроўі»*

Шадыра Вадзім Іосіфавіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Тэма даклада: *«Раскопки на высце воз. Селява Крупскага раёна ў 2019 годзе»*

Макоўская Вікторыя Аляксандраўна – навуковы супрацоўнік навукова-фондавага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Археалагічныя разведкі ў Мядзельскім раёне Мінскай вобласці і Браслаўскім раёне Віцебскай вобласці ў 2019 г.»*

Ліневіч С.Б. – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук; **Белявец В.Г.** – дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, **Вашанаў А.М.** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Велент-Шчэрбач С.С.** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Іоў А.В.** – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, **Калядзінскі Л.У.** – старшы навуковы супрацоўнік рэспубліканскай лабараторыі гісторыка-культурнай спадчыны Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, **Касюк А.Ф.** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук, **Кенька П.М.** – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Крумплёўскі У.С.** – навуковы супрацоўнік аддзела антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Лакіза В.Л.** – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, **Мядзведзеў А.М.** – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, **Мядзведзева В.У.** – вядучы навуковы супрацоўнік цэнтральнага навуковага архіва НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, **Мядзведзеў К.А.** – малодшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Памазанаў М.М.** – навуковы супрацоўнік аддзела антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Сурскі Я.Д.** – навуковы супрацоўнік аддзела крыніцазнаўства і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Ткачоў А.Ю.** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Ткачова М.І.** – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Чарняўскі М.М.** – загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, **Шадыра В.І.** – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, **Шыпіла У.А.** – навуковы супрацоўнік аддзела

антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, **Юрэцкі С.С.** – галоўны спецыяліст, апарат НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, **Ясковіч Г.С.** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Выратавальныя археалагічныя даследаванні абарончых сістэм гарадзішча Обчын. Праблемы методыкі і пошукі вырашэнняў»*

Ясковіч Г.С. – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Агляд тэхналагічных працэсаў вырабу металічных накладак да жаночага галаўнога ўбору на тэрыторыі Беларусі ў XIII- XIV стст.»*

Перапынак на абед

13.00 – 14.00

Працяг пленарнага пасяджэння

14.00 – 17.30

Мадэратары

***Чарняўскі Максім Міхайлавіч** – загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі*

***Курловіч Паліна Сяргееўна** – дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ*

Язэпенка Ігар Мікалаевіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Мультидысцыплінарныя даследаванні на паселішчы мезаліту – неаліту Нябышына 1 у вярхоўі Бярэзіны ў 2019 годзе»*

Курловіч Паліна Сяргееўна – дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ, кандыдат гістарычных навук; **Зыль Алеся Віктараўна**, аспірант кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ; **Кісялёва Лізавета Алегаўна**, аспірант кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ (Беларусь, Мінск)

Назва даклада: *«Вынікі археалагічных даследаванняў на гарадзішчы першай паловы – сярэдзіны I тыс. н.э. Цясты (Марыліна Гара) у 2019 годзе»*

Кошман Вадзім Іванавіч – загадчык аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Даследаванні ў Барысаўскім мікрарэгіёне ў 2019 г. (вывучэнне абарончых збудаванняў летаніснага Барысава і археалагічных работ на месцы пераправы арміі Напалеона праз р. Бярэзіна)»*

Кісялева Лізавета Алегаўна – аспірант кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Новыя материалы каменного и бронзового веков в фондах учебной лаборатории музейного дела исторического факультета БГУ»*

Плавінскі Мікалай Аляксандравіч – загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарова Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; **Лісейчыкаў Дзяніс Васільевіч** – намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, кандыдат гістарычных навук; **Тарасевіч Вікторыя Мікалаеўна** – аспірант кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь магістр гістарычных навук; **Макоўская Вікторыя Аляксандраўна** – навуковы супрацоўнік навукова-фондавага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, магістр гістарычных навук; **Васільеў Васіль Міхайлавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь магістр гістарычных навук; **Краснагір Аляксей Рыгоравіч** – незалежны даследчык, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Даследаванні Браслаўскага Прачысценскага манастыра на востраве ў 2019 годзе»*

Ганецкая Ірына Уладзіміраўна – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Археалагічны нагляд у зоне рэканструкцыі кінатэатра "Арыён" у Глуску»*

Крывальцэвіч Мікалай Мікалаевіч – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук; **Гаршкоў Аляксандр Дзмітрыевіч** – малодшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск, Гродна)

Тэма даклада: *«Вынікі выратавальных раскопак 2019 года на паселішчы Любань-7 у басейне Арэсы»*

Лакіза Вадзім Леанідавіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Папярэднія вынікі выратавальных археалагічных даследаванняў на тэрыторыі рэканструкцыі аўтамабільных і чыгуначных мастоў праз р. Нёман у Мастоўскім, Лідзкім і Гродзенскім раёнах у 2019 г.»*

Сідаровіч Віталь Міхайлавіч – загадчык вучэбнай лабараторыі музейнай справы гістарычнага факультэта БДУ (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Выпадковыя знаходкі артэфактаў эпох рымскіх уплываў, Вялікага перасялення народаў і сярэднявечча ў зборы вучэбнай лабараторыі музейнай справы гістарычнага факультэта БДУ (наступленні 2018-2019 гг.)»*

Плавінскі Мікалай Аляксандравіч – загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарова Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; **Дабралет Ігар Аляксеевіч** – студэнт гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта; **Васільеў Васіль Міхайлавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь магістр гістарычных навук; **Макоўская Вікторыя Аляксандраўна** – навуковы супрацоўнік навукова-фондавага аддзела

Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, магістр гістарычных навук; **Васільеў Васіль Міхайлавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Разведачныя раскопкі Будслаўскага бернардзінскага кляштара ў 2019 годзе»*

Дзярновіч Алег Іванавіч – вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра ўсеагульнай гісторыі і міжнародных адносін Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдаат гістарычных навук, дацэнт;

Тэма даклада: *«Даследаванні Крэўскага гарадзішча ў 2019 г.»*

Ліндзянкоў Дзмітрый Мікалаевіч – загадчык аддзела археалогіі і аховы гісторыка-культурнай спадчыны Гомельскага палацава-паркавага ансамблю, магістр гістарычных навук (Беларусь, Гомель)

Тэма даклада: *«Археалагічныя даследаванні Моховскага археалагічнага комплексу в 2019 годзе»*

30 кастрычніка 2020 г.

(Інстытут гісторыі НАН Беларусі, пак. 223)

Працяг пленарнага пасяджэння

09.00 – 13.00

Мадэратары

Ганецкая Ірына Уладзіміраўна – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі

Клімаў Марат Васільевіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі

Крывальцэвіч Мікалай Мікалаевіч – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдаат гістарычных навук; **Ткачоў Алег Юр’евіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Вайтовіч Аляксандра Уладзіміраўна** – дацэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Какорыца-4 – новы помнік каменнага і бронзавага вякоў у Заходнім Палессі: першыя вынікі археалагічных раскопак 2019 года»*

Іоў Алєг Вільгельмавіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Даследаванні ў Юравіцкага археалагічнага комплексу ў 2019 г.»*

Дорах Міхаіл Аляксандравіч – малодшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Позднесераднявечны керамічны посуд з даследаванняў 2019 г. на вул. Калючынскай (Гродна)»*

Бяліцкая Ганна Мікалаеўна – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Археалагічныя работы каля в. Хачэнь Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці ў 2019 годзе»*

Чарняўскі Максім Міхайлавіч – загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Даследаванні Беларускай Паазер’і ў 2019 годзе»*

Дрэвіла Вольга Валер’еўна – магістрант Інстытута павышэння навуковых кадраў (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Височные кольца Моховского могильника (X-XI вв.)»*

Сахончык Алєг Дзмітрыевіч – аспірант кафедры археалогіі спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта БДУ, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Новыя паступленні выпадковых знаходак прадметаў ранняга жалезнага веку ў збор вучэбнай лабараторыі музейнай справы гістарычнага факультэта БДУ»*

Кошман Вадзім Іванавіч – загадчык аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Выратавальныя археалагічныя работы 2019 г. (Новы Сверхань, Свіслач, “Батарэі” ў г. Барысаве, Курапаты)»*

Тарасевіч Вікторыя Мікалаеўна – аспірант кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь магістр гістарычных навук; **Плавінскі Мікалай Аляксандравіч** – загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; **Макоўская Вікторыя Аляксандраўна** – навуковы супрацоўнік навукова-фондавага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, магістр гістарычных навук; **Васільеў Васіль Міхайлавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі, нумізматыкі і зброі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Даследаванні некропаля другой паловы I тыс. н.э. Наўры II Мядзельскага раёна ў 2019 годзе»*

Касцюкевіч Анастасія Уладзіміраўна – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчы Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Возвращение из небытия» - опыт реставрации археологического железа из коллекций ИИ НАН Беларуси»*

Чарняўскі Максім Міхайлавіч – загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук; **Ліневіч Сяргей Барысавіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Ткачоў Алег Юр’евіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Крумплёўскі Уладзіслаў Станіслававіч** – навуковы супрацоўнік аддзела антрапалогіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Выратавальныя даследаванні на гарадзішчы Арпа ў Вілейскім раёне»*

Ганецкая Ірына Уладзіміраўна – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; **Дорах Міхаіл Аляксандравіч** – малодшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Нагляд за землянымі работамі пад час рэканструкцыі Брацкага корпуса Жыровіцкага манастыра»*

Касцюкевіч Анастасія Уладзіміраўна – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Иудейское наследие Беларуси (по материалам исследований 2019 г.)»*

Касюк Алена Фёдораўна – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Вынікі археалагічных даследаванняў у г.Петрыкаў і на паселішчы Снядзін-2 Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці ў 2019 годзе»*

Крывальцэвіч Мікалай Мікалаевіч – вядучы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук; **Вашанаў Аляксандр Мікалаевіч** – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Іоў Алег Вільгельмавіч** – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск); **Лукашэвіч Валерый Мікалаевіч** – краязнаўца (Беларусь, Калінкавічы);

Тэма даклада: *«Адкрыццё новай групы археалагічных помнікаў на Сцвізе (Прыпяцкае Палессе) у 2019 годзе»*

Вараненка Алег Васільевіч – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Инвентаризация памятников археологии на территории Осиповичского и Бобруйского районов Могилёвской области в 2019 году»*

Кунаш Аляксандр Алегавіч – аспірант аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, магістр гістарычных навук (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *«Рэчы хрысціянскага культу індывідуальнага карыстання XIV–XIX стст. (аналіз знаходак 2017–2019 гг.)»*

Перапынак на абед

13.00 – 14.00

Працяг пленарнага пасяджэння

14.00 – 16.00

Мадэратары

Язэпенка Ігар Мікалаевіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі НАН Беларусі

Бяліцкая Ганна Мікалаеўна – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі

Кенька Павел Міхайлавіч – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Исследования в исторической части Новогрудка в 2018–2019 гг.»*

Ляшкевіч Элона Аляксандраўна – навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Археологические работы на городище Банцеровщина в 2019 г.»*

Сцяпанавя Марыя Ігараўна – выкладчык кафедры сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, магістр гістарычных навук; **Плавінскі Мікалай Аляксандравіч** – загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных навук і ўстойлівага развіцця Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт; (Беларусь, Мінск); **Куляшоў Вячаслаў Сяргеевіч** – навуковы супрацоўнік нумізматычнага інстытута Стакгольмскага ўніверсітэта (Стакгольм, Швецыя), дацэнт кафедры археалогіі, гісторыі старажытнага свету і сярэдніх вякоў Цюменскага дзяржаўнага ўніверсітэта (Цюмень, Расійская Федэрацыя)

Тэма даклада: *«Разведачныя раскопкі ва ўрочышчы Рог на возеры Чарсцявды ў 2019 годзе»*

Клімаў Марат Васільевіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук

Тэма даклада: *«Археалагічныя даследаванні на тэрыторыі Полацкага Падзвіння ў 2019 г.»*

Цімафеенка Ганна Рыгораўна – навуковы супрацоўнік аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Тапаграфія старажытнага Рагачова ў свеце даследаванняў 2017-2019 гг.»*

Лакіза Вадзім Леанідавіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Выратавальныя археалагічныя даследаванні на помніку Чапаева (Любанскі раён, Мінская вобласць) у 2019 г.»*

Юрэцкі Станіслаў Сцяпанавіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны, кандыдат гістарычных навук (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Выратавальныя археалагічныя даследаванні на помніку Урэчча-2 (Любанскі раён, Мінская вобласць) у 2019 г.»*

Спірын Іван Уладзіміравіч – старшы навуковы супрацоўнік аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск);

Тэма даклада: *«Сопроводительные археологические работы при прокладке коммуникаций к Старому замку в г. Гродно в 2018-2019 гг.»*

Дацкевіч Антон Андрэвіч – аспірант аддзела археалогіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Беларусь, Мінск)

Тэма даклада: *“Вынікі археалагічных разведак 2019 года на тэрыторыі Беларускага Пабужжжа”*

Падвядзенне вынікаў работы і закрыццё канферэнцыі

16.00 – 16.30

ІНСТРУКЦЫЯ

**аб парадку правядзення археалагічных даследаванняў
і вядзення палявой дакументацыі пры іх правядзенні**

РАЗДЗЕЛ I АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЗЖЭННІ

1. Дадзеная Інструкцыя вызначае парадак правядзення археалагічных даследаванняў і вядзення палявой дакументацыі пры іх правядзенні, у тым ліку асноўныя метады і методыку археалагічных даследаванняў археалагічных аб'ектаў, у тым ліку помнікаў археалогіі (далей – археалагічныя аб'екты), і археалагічных артэфактаў, прадстаўленне вынікаў археалагічных даследаванняў у выглядзе навуковай справаздачы аб выкананых археалагічных палявых работах (далей – навуковая справаздача), склад і структуру навуковай справаздачы, патрабаванні да яе афармлення і якасці.

2. У дадзенай Інструкцыі выкарыстоўваюцца тэрміны ў значэннях, вызначаных Кодэксам Рэспублікі Беларусь аб культуры, а таксама наступныя тэрміны:

выратавальныя (ахоўныя) археалагічныя даследаванні – мерапрыемствы па правядзенні археалагічных даследаванняў (візуальнае абследаванне тэрыторыі новабудоўлі, пошук, археалагічны нагляд, археалагічныя раскопкі) археалагічных аб'ектаў, якія знаходзяцца ў аварыйным стане ці ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўленні іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў;

дазвол на права правядзення археалагічных даследаванняў (далей – дазвол) – дакумент, які выдаецца Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі (далей – НАН Беларусі) ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку і з'яўляецца пацвярджэннем дадзенага права на правядзенне археалагічных даследаванняў;

навуковая справаздача – асноўны дакумент, які змяшчае вынікі археалагічных даследаванняў, праведзеных на падставе выдзенага дазволу;

пашкоджаны культурны пласт (слой) – культурны пласт (слой), парушаны, разбураны ці пераадкладзены ў выніку прыродных працэсаў і тэхнагеннага ўмяшальніцтва, у тым ліку пасля засыпкі траншэй або бу-

даўнічых катлаванаў раней адкапаным культурным слоём, а таксама ў выніку разворвання, размыву берагоў вадаёмаў і іншых падобных працэсаў;

палявая дакументацыя – дакументы, якія ствараюцца падчас археалагічных даследаванняў для дакладнага адлюстравання ўсіх этапаў навукова-даследчай археалагічнай палявой работы і складаюцца з палявога дзённіка; чарцяжоў; планаў раскопаў, шурфаў, пластоў, курганоў, пахаванняў, ям, пабудоў, архітэктурных рэшткаў і іншых археалагічных аб'ектаў; планаў размяшчэння археалагічных артэфактаў; планаў нівеліроўкі дзённай паверхні, археалагічных аб'ектаў і мацерыка; альбома малюнкаў; стратыграфічных профіляў раскопаў і археалагічных аб'ектаў; палявых вопісаў;

палявы дзённік – першасная палявая дакументацыя, якая штодзённа вядзецца падчас археалагічных палявых работ;

прафесійныя веды – комплекс навукова-практычных і тэарэтычных ведаў, якія неабходны для правядзення археалагічных даследаванняў і падрыхтоўкі навуковай справаздачы аб выкананых археалагічных палявых работах;

трымальнік дазволу або даследчык – фізічная асоба, якая атрымала дазвол у адпаведнасці з заканадаўствам аб адміністрацыйных працэдурах па заяве навуковай арганізацыі або музея, у якой фізічная асоба працуе на ўмовах працоўнага дагавора (кантракта) або ажыццяўляе дзейнасць на падставе грамадзянска-прававога дагавора.

3. Дадзеная Інструкцыя распаўсюджваецца на ўсіх юрыдычных і фізічных асоб, якія праводзяць археалагічныя даследаванні ў адпаведнасці з заканадаўствам.

РАЗДЗЕЛ II

ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ АРХЕАЛАГІЧНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

ГЛАВА I

АГУЛЬНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАВЯДЗЕННЯ АРХЕАЛАГІЧНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

4. Археалагічныя даследаванні могуць праводзіцца на падставе дазволу, выдадзеных па формах № 1–4 у адпаведнасці з Палажэннем аб парадку выдачы дазволу на права правядзення археалагічных даследаванняў, прыпынення, спынення яго дзеяння, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 сакавіка 2016 г. № 185 (Нацыяналь-

ный правовой Интернет-портал Республики Беларусь, 12.03.2016, 5/41785) (далее – дозво́лы формаў № 1–4).

5. Выкананне археалагічных раскопак, археалагічных разведак і пошуку ў канкрэтных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках ажыццяўляецца на падставе дозво́лу формы № 1.

Выкананне археалагічных разведак і пошуку ў канкрэтных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках, абмежаваных археалагічных раскопак канкрэтных паселішчаў і грунтовых могільнікаў (участкаў да 24 кв. метраў) ажыццяўляецца на падставе дозво́лу формы № 2.

Выкананне археалагічных разведак і пошуку без земляных работ у канкрэтных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінках ажыццяўляецца на падставе дозво́лу формы № 3.

Выкананне выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў ажыццяўляецца на падставе дозво́лу формы № 4.

Выкарыстанне металашукальнікаў, геарадараў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў для абследавання паверхні зямлі і (або) дна прыродных і штучных вадаёмаў дапускаецца на падставе дозво́лаў формаў № 1, 2 і 4.

6. Археалагічныя даследаванні пачынаюцца пасля таго, як навуковыя арганізацыі або музеі, якія атрымалі дазвол на імя фізічнай асобы, перад пачаткам археалагічных работ у пісьмовай форме інфармуюць органы мясцовай выканаўчай улады аб месцы і тэрмінах правядзення археалагічных даследаванняў з прыкладаннем копіі дозво́лу.

7. Трымальнік дозво́лу:

непасрэдна кіруе археалагічнымі даследаваннямі, вызначанымі дозво́лам, на працягу ўсяго тэрміну работ;

вядзе палявую дакументацыю, у тым ліку афармляе ў адпаведнасці з патрабаваннямі дадзенай Інструкцыі навуковую справаздачу для прадстаўлення яе ў дзяржаўную навуковую ўстанову «Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (яе структурнае падраздзяленне) не пазней 30 красавіка наступнага года пасля тэрміну дзеяння дозво́лаў;

прысутнічае падчас выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў, якія выконваюцца на падставе дозво́лу формы № 4, а таксама падчас ажыццяўлення земляных і будаўнічых работ, іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічнага аб'екта па неабходнасці;

забяспечвае захаванне даследуемых археалагічных аб'ектаў і археалагічных артэфактаў, спрыяе іх захаванасці пасля завяршэння даследаванняў;

пры выяўленні археалагічнага аб'екта і (або) археалагічнага артэфекта выконвае абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 87 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры.

8. Падчас археалагічных даследаванняў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь прыярытэтным з'яўляецца комплексны падыход да вывучэння археалагічных аб'ектаў і археалагічных артэфектаў з прыцягненнем спецыялістаў сумежных прыродазнаўчых навук (антрапалагаў, геофізікаў, глебазнаўцаў, геологаў, геамарфологаў, палеабатанікаў, палеазаолагаў) і выкарыстаннем спецыяльных метадаў даследаванняў.

9. Выкарыстанне металашукальнікаў, геарадаў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў падчас археалагічных даследаванняў не з'яўляецца самастойным метадам і дапускаецца толькі сумесна з іншымі метадамі даследаванняў на падставе выдадзенага дазволу.

10. Археалагічныя даследаванні (археалагічныя разведкі, археалагічныя раскопкі) не дапускаецца праводзіць пры наяўнасці снегавога покрыва і тэмпературы грунту ніжэй за 0 °С. Для ажыццяўлення археалагічных раскопак, у тым ліку выратавальных (ахоўных), у зімовы перыяд неабходна ўладкаванне над раскопам павільёна для забеспячэння аптымальнага тэмпературнага рэжыму (не ніжэй за 5 °С), а таксама асвятлення, дастатковага для графічнай і фотафіксацыі.

ГЛАВА 2

ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ АРХЕАЛАГІЧНАЙ РАЗВЕДКІ

11. Перад пачаткам археалагічнай разведкі трымальнік дазволу знаёміцца з літаратурнымі і архіўнымі матэрыяламі, якія маюць дачыненне да археалагічных аб'ектаў і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, на якіх будуць праводзіцца археалагічныя даследаванні, а таксама рыхтуе спадарожнікавыя здымкі мясцовасці з маштабам і тапаграфічныя карты для фіксацыі на іх адкрытых і абследаваных археалагічных аб'ектаў.

12. Падчас археалагічнай разведкі трымальнік дазволу:

пазначае на картаграфічным матэрыяле, у тым ліку на спадарожнікавых здымках, з пазначэннем маштабу ўсе абследаваныя і ўпершыню адкрытыя археалагічныя аб'екты, а таксама праводзіць іх GPS-фіксацыю;

складае сітуацыйны план археалагічнага аб'екта (у маштабе не менш за 1:2000) з абазначэннем гарызанталямі рэльефу і дакладнай прывязкай да арыенціраў, а таксама абазначае на ім пры магчымасці з дапамогай GPS-фіксацыі ўсе шурфы, зачысткі, канцэнтрацыі артэфектаў, месцы пашкоджання культурнага пласта (слоя), у тым ліку кар'еры, ямы, западзіны;

праводзіць збор археалагічных артэфактаў і складае іх вопіс;
праводзіць поўную і дакладную фотафіксацыю археалагічнага аб'екта з адлюстраваннем асаблівасцей рэльефу і тапаграфічнай сітуацыі;

збірае інфармацыю для поўнай характарыстыкі археалагічнага аб'екта: аб геаграфічным становішчы, тапаграфіі, суадносінах з суседнімі вадаёмамі і населенымі пунктамі, форме і памерах, тэрыторыі распаўсюджвання археалагічных артэфактаў, магутнасці і насычанасці культурнага пласта (слоя), наяўнасці на плошчы пабудоў, дрэў, ям, пашкоджанняў, стане захаванасці і выкарыстання ў гаспадарчых мэтах;

пры выяўленні выяў або надпісаў на камянях робіць дакладнае апісанне камянёў, выяў або надпісаў, іх лакалізацыі, метрычных параметраў, ажыццяўляе графічную і фотафіксацыю найбольш характэрных асаблівасцей з маштабам і пазначэннем напрамку свету. Не дапускаецца абмяжоўвацца рэгістрацыяй і апісаннем найбольш эфектных фігур і кампазіцый.

Пры капіраванні выяў або надпісаў на камянях, іх графічнай і фотафіксацыі не дапускаецца выкарыстоўванне сродкаў, якія наносыць шкоду захаванасці выяў або надпісаў.

13. Трымальнік дазвонаў формаў № 1, 2 і 4 з мэтай вызначэння магутнасці, плошчы пашырэння і характару культурнага пласта (слоя) археалагічнага аб'екта мае права правесці на ім земляныя работы ў выглядзе зачысткі агаленняў і закладкі шурфаў.

14. Для аднаго археалагічнага аб'екта агульная плошча шурфаў не павінна перавышаць 24 кв. метры. Памеры шурфаў вызначаюцца мэтамі археалагічнага даследавання, характарам археалагічнага аб'екта і не павінны мець плошчу менш за 1 кв. метр.

15. Падчас археалагічнай разведкі неабходна імкнуцца да мінімальнага разбурэння культурнага пласта (слоя) археалагічнага аб'екта, у тым ліку пазбягаць закладкі вялікай колькасці шурфаў і абмяжоўвацца зачысткамі агаленняў. У выпадку выяўлення ў культурным пласце (слоі) археалагічнага аб'екта, які разбураецца пад уздзеяннем прыродных або тэхнагенных з'яў, яго па магчымасці неабходна даследаваць цалкам.

16. Праводзіць шурфоўку на раней даследаваных археалагічнымі раскопкамі помніках археалогіі дапускаецца ў выключных выпадках і з абгрунтаваннем мэтазгоднасці археалагічных земляных работ.

17. Закладка разведачных шурфаў дапускаецца толькі на выяўленых паселішчах, гарадзішчах і ў месцах верагодных грунтовых могіль-

нікаў. Шурфоўка курганоў, абарончых збудаванняў ці іншых бачных археалагічных канструкцый, западзін ад жылгаў не дапускаецца.

18. Пры выяўленні ў шурфах рэшткаў жылгаў і другіх старажытных пабудоў не дапускаецца парушаць іх комплекснасць. Шурфоўку на гэтым месцы неабходна прыпыніць, рэшткі пабудовы закансерваваць, шурф засыпаць.

19. Пры выяўленні ў шурфе часткі старажытнага пахавання неабходна павялічыць памеры шурфа і даследаваць пахаванне цалкам.

20. Пры фатаграфаванні агульнага выгляду шурфаў і профіляў іх сценак павінна выкарыстоўвацца маштабная рэйка і паказальнік напрамку свету.

21. Плары і стратыграфічныя профілі ўсіх шурфаў складаюцца незалежна ад наяўнасці ці адсутнасці ў іх культурнага пласта (слоя). Асаблівасці стратыграфіі павінны быць дакладна апісаны ў палявым дзённіку і прадстаўлены ў графічным і фотаграфічным выглядзе ў навуковай справаздачы.

22. Пасля завяршэння земляных работ усе шурфы павінны быць засыпаны, што адлюстроўваецца на фотаздымках.

23. Выкарыстанне металашукальнікаў, геарадараў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў падчас археалагічнай разведкі для пошуку і збору археалагічных артэфектаў дапускаецца ў наступных выпадках:

з GPS-фіксацыяй месцазнаходжанняў археалагічных знаходак на сітуацыйным плане археалагічнага аб'екта ў маштабе не менш за 1:200 або спадарожнікавым здымку мясцовасці з пазначэннем яго маштабу;

на ўчастках археалагічных аб'ектаў, якія разбураюцца (ворыва, агаленні, выкапаня кар'еры, скарбашукальніцкія шурфы, ямы), на глыбіню пашкоджанага культурнага слоя;

для абследавання тэрыторыі археалагічных аб'ектаў без выемкі археалагічных артэфектаў перад пачаткам археалагічных раскопак;

для праверкі перагледжанага культурнага пласта (слоя) падчас шурфоўкі (адвалаў) археалагічных аб'ектаў і тэрыторыі пасля засыпкі шурфаў.

24. Падводная археалагічная разведка (разведка акваторыі) ажыццяўляецца дыстанцыйным і візуальным метадамі даследавання з фіксацыяй пошукавых маршрутаў, выяўленых анамалій, скапленняў археалагічных артэфектаў і археалагічных аб'ектаў з дапамогай сродкаў GPS-фіксацыі і нанясеннем іх на агульны план акваторыі. Выяўленыя анамаліі, скапленні артэфектаў, археалагічныя аб'екты вывучаюцца візуальна або з дапамогай шурфоўкі.

25. Падводная археалагічная шурфоўка можа ажыццяўляцца з прымяненнем спецыяльнай тэхнікі пасля прывязкі і фіксацыі межаў шурфа да адзінай каардынацыйнай сеткі. Пры падводных работах павінна ажыццяўляцца дакладная графічная і фотафіксацыя.

26. Пры папярэднім абследаванні затопленых суднаў і іх рэшткаў, рэшткаў драўлянай забудовы і канструкцый дапускаецца адбор узораў для дэндрахраналагічнага аналізу (і іншых аналізаў) і збор археалагічных артэфектаў, якія неабходны для іх ідэнтыфікацыі і датавання.

27. Выемка арганічных і металічных археалагічных артэфектаў, а таксама рэшткаў канструкцый са стабільнага асяроддзя пад вадой павінна быць суаднесена з далейшай магчымасцю іх першапачатковай стабілізацыі і кансервацыі.

ГЛАВА 3

ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ АРХЕАЛАГІЧНЫХ РАСКОПАК

28. Для правядзення археалагічных раскопак выбіраюцца археалагічныя аб'екты, на якіх могуць быць атрыманы найбольш значныя вынікі, неабходныя для распрацоўкі фундаментальных навуковых тэм у археалогіі і гісторыі Беларусі і Еўропы.

29. Перад пачаткам археалагічных раскопак трымальнік дазволу павінен азнаёміцца з літаратурнымі і архіўнымі матэрыяламі, якія характарызуюць аб'ект раскопак, а таксама падрыхтаваць спадарожнікавыя здымкі і сітуацыйны план (пры наяўнасці) археалагічнага аб'екта.

30. Да пачатку стацыянарных раскопак ажыццяўляецца дадатковае абследаванне археалагічнага аб'екта і яго наваколля, складаецца сітуацыйны план (пры неабходнасці), праводзіцца яго ўсебаковая фотафіксацыя.

31. Выбар месца для закладкі раскопу і памеры раскопу вызначаюцца мэтамі даследавання археалагічнага аб'екта, тэхнічнымі і арганізацыйнымі магчымасцямі археалагічнай экспедыцыі і іншымі фактарамі. Павінна ўлічвацца таксама ступень захаванасці археалагічнага аб'екта. Першачарговае даследаванне праводзіцца на тых участках, якім пагражае разбурэнне ў выніку прыродных працэсаў і гаспадарчай дзейнасці.

32. На адным археалагічным аб'екце павінна закладвацца мінімальная колькасць раскопаў. Павелічэнне колькасці раскопаў дапускаецца шляхам прырэзак да існуючых раскопаў. Не дапускаецца пакідаць паміж раскопамі невялікія ўчасткі неадследаванага культурнага пласта (слоя).

33. Пры неабходнасці закладкі некалькіх раскопаў на розных участках археалагічнага аб'екта яны павінны размяшчацца ў адзінай кардынацыйнай сетцы, падрыхтаванай для ўсяго археалагічнага аб'екта, а таксама мець прывязку да адзінага стацыянарнага рэпера, ад якога робіцца нівеліроўка ўсіх раскопаў. Пры гэтым можа выкарыстоўвацца прывязка да балтыйскай сістэмы вышынь.

34. Археалагічныя раскопкі паселішчаў і грунтовых могільнікаў павінны ажыццяўляцца вялікімі раскопамі, якія дазваляюць атрымаць матэрыялы для якаснай навуковай культурна-храналагічнай характарыстыкі археалагічнага аб'екта.

Археалагічныя раскопкі паселішчаў і грунтовых могільнікаў толькі з дапамогай шурфаў не дапускаюцца.

35. Асобныя гаспадарчыя аб'екты, западзіны ад жылляў, пляцоўкі жылых і гаспадарчых пабудов, абарончыя збудаванні ці іншыя бачныя археалагічныя канструкцыі павінны ўваходзіць у межы агульнага раскопу, які ахоплівае і плошчу паміж даследуемымі археалагічнымі аб'ектамі.

36. Раскопы на паселішчах усіх відаў (стаянкі, селішчы, гарадзішчы), у тым ліку затопленых, павінны быць падзелены на квадраты, памер якіх у залежнасці ад абранай методыкі складае 1 x 1, 2 x 2, 5 x 5 метраў.

Усе квадраты раскопу нівеліруюцца ад аднаго стацыянарнага рэпера.

37. Пры археалагічных раскопках паселішчаў з культурным пластом (слоем) высокай вільготнасці, у тым ліку пры высокім узроўні грунтовых вод і прыродных анамаліях, павінны ажыццяўляцца мерапрыемствы, якія забяспечваюць магчымасць паўнаwartаснага вывучэння, фіксацыі культурнага пласта (слоя) і канструкцый да мацерыка. Дапускаецца закладка невялікіх дрэнажных калодзежаў, ручная або механізаваная выбарка вады, «прыступкавы» або «шахматны» спосаб даследавання культурнага пласта (слоя) для збору вады ў заглыбленых квадратах. У выпадку неабходнасці дапускаецца выкарыстанне апалубкі, якая ўтрымлівае сценкі раскопу ад разбурэння.

38. Археалагічныя раскопкі курганоў праводзяцца па сектарах або з захаваннем дзвюх узаемна перпендыкулярных бровак. Дапускаецца вывучэнне некалькіх курганоў вялікімі раскопамі з разбіўкай іх на квадраты, якія ахопліваюць насыпы, ровікі і прылеглую тэрыторыю паміж курганамі.

39. Археалагічныя раскопкі грунтовых і курганных могільнікаў з мала прыкметнымі і (або) узаемна перакрываючымі адзін аднаго насыпамі

павінны праводзіцца вялікімі раскопамі з разбіўкай іх на квадраты і захаваннем бровак на найбольш выразных участках рэльефу. Броўкі разбіраюцца пасля іх апісання, графічнай і фотафіксацыі.

40. Падчас археалагічных раскопак грунтовых і курганных могільнікаў (насыпаў курганоў) павінна быць забяспечана выяўленне і фіксацыя ўсіх археалагічных артэфактаў і археалагічных аб'ектаў, у тым ліку ўпускных пахаванняў, канструкцый і складу насыпу, узроўню пахаванняў, пахаванай глебы і мацерыка, наяўнасці падсыпак, рэштак іншых збудаванняў унутры насыпу, пад ім або вакол яго, рэшткаў трызны.

41. Выкарыстанне металашукальнікаў, геарадараў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў падчас археалагічных раскопак курганных і грунтовых пахаванняў, а таксама розных відаў паселішчаў дапускаецца ў наступных выпадках:

для папярэдняга абследавання з мэтай вызначэння наяўнасці металічных археалагічных артэфактаў без іх выемкі;

на ўчастках, якія разбураюцца (ворыва, агаленні, кар'еры, скарбашукальніцкія шурфы, ямы), для збору археалагічных артэфактаў у выкінутым грунце з графічнай і фотафіксацыяй ходу работ;

для праверкі перагледжанага культурнага пласта (слоя) падчас археалагічных раскопак (адвалаў) і тэрыторыі пасля засыпкі раскопу.

Усе выяўленыя з дапамогай металашукальнікаў археалагічныя артэфакты (у тым ліку археалагічныя артэфакты з адвалаў) павінны быць уключаны ў палявы вопіс і апісаны ў навуковай справаздачы з адпаведнымі тлумачэннямі аб умовах выяўлення.

42. Не дапускаецца выкарыстанне металашукальнікаў для збору і выемкі інвентару пахаванняў без поўнай расчысткі і даследавання пахавальнага комплексу.

43. Археалагічныя раскопкі розных відаў паселішчаў (стаянак, селішчаў, гарадзішчаў), у тым ліку шматслойных і затопленых, праводзяцца паквадратна і паслойна з дакладнай фіксацыяй і апісаннем усіх:

асаблівайся кожнага знятага слоя і паселішча ў цэлым;

выяўленых асобных культурных пластоў (слаёў);

стэрыльных праслоек;

археалагічных аб'ектаў;

археалагічных артэфактаў, іх размяшчэння на плошчы раскопу (планіграфіі), а таксама суадносін са сляямі і пабудовамі.

Магутнасць кожнага асобнага слоя ў раскопе залежыць ад віду археалагічнага аб'екта і не павінна перавышаць 0,1–0,2 метра.

44. Археалагічныя раскопкі культурнага пласта (слоя) на археалагічных аб'ектах праводзяцца ручным інструментам. Дапускаецца выкарыстанне землярых машын і механізмаў:

для баластавых (падрыхтоўчых) работ, у тым ліку зняцця перакрываючага

стэрыльнага слоя (грунту), пагрузкі і транспарціроўкі перабранага грунту;

на палях бітваў, пераправах і тэрыторыі ваенных лагераў пры ўмове значнай пашкоджанасці або адсутнасці культурнага пласта (слоя).

Зняцце грунту землярынымі машынамі ці механізмамі павінна ажыццяўляцца тонкімі (не больш за 0,1 метра) пластамі з пастаянным кантролем даследчыка і далейшай расчысткай і выемкай выяўленых археалагічных аб'ектаў і археалагічных артэфектаў ручнымі інструментамі.

45. Археалагічныя раскопкі культурнага пласта (слоя) на археалагічных аб'ектах праводзяцца да мацерыка, калі гэтаму не перашкаджаюць знойдзеныя будаўнічыя і архітэктурныя рэшткі, якія патрэбна захаваць.

46. Пасля зачысткі паверхні мацерыка ажыццяўляецца кантрольны перакоп мацерыка на ўсёй плошчы раскопу на глыбіню да 0,2 метра.

47. Культурны пласт (слой) з высокай канцэнтрацыяй дробных артэфектаў прамываецца (флатацыя) або прасейваецца праз дробнаячэстую металічную сетку з паквадратнай і паслойнай фіксацыяй археалагічных артэфектаў.

48. Археалагічныя раскопкі археалагічных аб'ектаў, на якіх прысутнічаюць архітэктурныя канструкцыі, праводзяцца да іх поўнага выяўлення і фіксацыі без выемкі і разбурэння. У выпадку правядзення сістэматычных шматгадовых археалагічных раскопак на адным археалагічным аб'екце з захаваннем знойдзеных архітэктурных канструкцый у адкрытым выглядзе павінны быць прыняты меры для іх кансервацыі і аховы.

49. Падчас раскопак археалагічных аб'ектаў усіх тыпаў павінна праводзіцца нівеліроўка дзённай і мацерыковай паверхні (раскопу, кургана) ад адзінага нулявога рэпера, а таксама ўсіх слаёў і аб'ектаў, у тым ліку пабудов, узроўняў падлогі, прапласткаў, вогнішчаў, пахаванняў, рэшткаў трызны, важных археалагічных артэфектаў.

50. Падчас археалагічных раскопак павінна праводзіцца фотафіксацыя ўсіх этапаў працэсу археалагічных даследаванняў і ўсіх выяўленых

археалагічных аб'ектаў. Пры фотафіксацыі пазначаюцца напрамкі свету, выкарыстоўваюцца маштабная рэйка, лінейка, дзяленні якой павінны праглядацца на фотаздымку. Вынікі фотафіксацыі прадстаўляюцца ў навуковай справаздачы.

51. Выяўленыя падчас археалагічных раскопак археалагічныя артэфакты, у тым ліку фрагментаваныя і часткова пашкоджаныя, бяруцца для правядзення камеральных работ.

Камеральным работам падлягаюць:

інвентар пахавальных комплексаў;

матэрыялы закрытых комплексаў (пабудоў);

цэлыя ці складаныя рэчы;

індывідуальныя знаходкі;

нумізматычныя і эпиграфічныя знаходкі;

знаходкі, якія маюць мастацкае значэнне;

знаходкі, па якіх можна датаваць раскоп, пласт і г.д.;

знаходкі, якія паказваюць культурную прыналежнасць археалагічнага аб'екта, яго гаспадарчую характарыстыку і г.д.;

невядомыя да гэтага рэчы;

знаходкі з помнікаў каменнага і бронзавага вякоў;

астэалагічны матэрыял.

Пазначаныя археалагічныя артэфакты павінны быць занесены ў палявы вопіс і мець пашпартныя дадзеныя з указаннем дакладнага месцазнаходжання кожнай рэчы ці фрагмента (назва археалагічнага аб'екта, нумарацыя раскопу, квадрата, пласта, аб'екта, а таксама глыбіня залягання).

Чалавечыя касцявыя парэшткі павінны вызначацца антраполагамі, пасля чаго яны могуць быць уключаны ў склад калекцыі або перапахаваны.

Дапускаецца адбор для астэалагічнага вызначэння матэрыялу з непашкоджаных стратыфікаваных культурных напластаванняў і закрытых комплексаў.

Адбор астэалагічных, палеабатанічных, антрапалагічных знаходак і рэшткаў металургічнай вытворчасці праводзіцца з удзелам спецыялістаў. Пры адсутнасці спецыялістаў забіраюцца ўсе знаходкі.

52. У залежнасці ад ступені вывучанасці і захаванасці археалагічнага аб'екта дапускаецца пакіданне часткі знаходак (дробныя сценкі ганчарнай керамікі, фрагментаваныя косткі жывёл са стратай вызначальных кампанентаў) на месцы археалагічных палявых работ.

Пакінутыя ў раскопе археалагічныя артэфакты павінны быць падлічаны, зафатаграфаваны, апісаны, падрабязна зафіксаваны ў палявым дзённіку і адлюстраваны ў навуковай справаздачы з пазначэннем дакладнага месца захавання на плане раскопу.

53. Пасля завяршэння археалагічных раскопак усе раскопы засыпаюцца, узнаўляюцца насыпы курганоў і абарончых збудаванняў, прыбіраюцца выкіды глебы, аднаўляецца ландшафт, які існаваў да пачатку раскопак.

Пасля археалагічных раскопак каменных могільнікаў, могільнікаў з каменнымі крыжамі, культавых камянёў, каменных выкладак яны ўзнаўляюцца ў блізім да першапачатковага стане.

Вынікі фотафіксацыі ўзноўленых пасля археалагічных раскопак археалагічных аб'ектаў прадстаўляюцца ў навуковай справаздачы.

54. Не завершаныя па аб'ектыўных прычынах раскопы, у тым ліку недаследаваныя археалагічныя аб'екты ў іх, кансервуюцца, што фіксуецца на фотаздымках і прадстаўляецца ў навуковай справаздачы.

55. Пры стацыянарных работах на палях бітваў, пераправах і месцах ваенных лагераў дапускаецца прымяненне металашукальнікаў з суцэльнай выбаркай археалагічных артэфактаў з іх GPS-фіксацыяй, а таксама пазначэннем на тапаграфічным плане з каардынатнай сеткай не меней за 1:200. Адзначаюцца ўмовы і глыбіні выяўлення археалагічных артэфактаў, што адлюстроўваецца ў навуковай справаздачы.

56. Перад пачаткам суцэльнай выбаркі археалагічных артэфактаў распрацоўваюцца два шурфы плошчай не менш за 4 кв. метры ў розных месцах археалагічнага аб'екта для фіксацыі наяўнасці (адсутнасці) культурнага пласта (слоя).

57. Падводныя археалагічныя раскопкі могуць ажыццяўляцца з прымяненнем спецыяльнай тэхнікі, у тым ліку помпы для размыўкі грунту, пасля прывязкі і фіксацыі межаў раскопаў да адзінай каардынацыйнай сеткі, якая ахоплівае даследуемы археалагічны аб'ект і прылеглы да яго ўчастак дна. Пры падводных работах павінна ажыццяўляцца дакладная графічная і фотафіксацыя, а таксама відэафіксацыя ходу і вынікаў работ. Выкарыстоўваюцца метады вымярэння, якія адаптаваны да ўмоў акваторыі.

Выемка арганічных і металічных археалагічных артэфактаў, а таксама рэшткаў канструкцый са стабільнага асяроддзя пад вадой павінна быць суаднесена з далейшай магчымасцю іх першапачатковай стабілізацыі і кансервацыі.

ГЛАВА 4

ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ ВЫРАТАВАЛЬНЫХ (АХОЎНЫХ) АРХЕАЛАГІЧНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

58. Выратавальныя (ахоўныя) археалагічныя даследаванні праводзяцца на археалагічных аб'ектах, якія знаходзяцца ў аварыйным стане ці ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў.

59. Правядзенне выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў ажыццяўляецца на падставе дазволу формы № 4 шляхам візуальнага абследавання тэрыторыі новабудоўлі, пошуку, археалагічнага нагляду, археалагічных раскопак.

60. Перад правядзеннем выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў, у тым ліку археалагічнага нагляду, неабходна азнаёміцца з архіўнымі, літаратурнымі, іншымі крыніцамі і матэрыяламі, якія характарызуюць даследуемы археалагічны аб'ект і тэрыторыю земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў.

61. Правядзенне выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў у выглядзе візуальнага абследавання тэрыторыі новабудоўлі, пошуку і археалагічных раскопак ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі глаў 2 і 3 дадзенай Інструкцыі, калі іншае не прадугледжана дадзенай главой.

62. На археалагічных аб'ектах, якія знаходзяцца ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці, выратавальныя (ахоўныя) археалагічныя даследаванні ажыццяўляюцца з улікам патрабаванняў артыкулаў 129 і 130 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры.

63. Выратавальныя (ахоўныя) археалагічныя даследаванні ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў праводзяцца трымальнікам дазволу на падставе дагавора НАН Беларусі з юрыдычнымі і фізічнымі асобамі, у тым ліку індывідуальнымі прадпрымальнікамі, якія забяспечваюць распрацоўку і фінансаванне мер па ахове археалагічных аб'ектаў пры выкананні работ у названых зонах і з'яўляюцца заказчыкамі гэтых работ.

Меры па ахове археалагічных аб'ектаў уключаюцца ў праектную дакументацыю на выкананне работ на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў.

Парадак рэалізацыі мер па ахове археалагічных аб'ектаў пры выкананні работ на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў распрацоўваецца навуковымі арганізацыямі і музеямі, якім выдадзены дазвол на права правядзення археалагічных даследаванняў.

64. Для распрацоўкі мер па ахове археалагічных аб'ектаў у зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў трымальнік дазволу праводзіць:

фіксацыю вядомых археалагічных аб'ектаў на практным матэрыяле;

абследаванне зоны земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ,

ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў з мэтай выяўлення

няўлічаных археалагічных аб'ектаў, у тым ліку іх фіксацыю, і пры неабходнасці

археалагічныя даследаванні (археалагічныя раскопкі, археалагічны нагляд).

Пры распрацоўцы мер па ахове археалагічных аб'ектаў у зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ павінны ўлічвацца кліматычныя ўмовы. У перыяд наяўнасці снегавага покрыва і тэмпературы грунту ніжэй за 0 °С неабходна прадугледжваць уладкаванне павільёна над даследуемым участкам для забеспячэння аптымальнага тэмпературнага рэжыму (не ніжэй за 5 °С), а таксама асвятлення, дастатковага для графічнай і фотафіксацыі.

65. Пры правядзенні археалагічных раскопак на археалагічных аб'ектах, якія знаходзяцца ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці, дапускаецца ў выпадку навуковай неабходнасці зрабіць прырэзку да раскопу па-за межамі ўчастка такіх работ.

Пры немагчымасці правядзення археалагічных раскопак на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў, якія трапілі ў зону земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўляецца археалагічны нагляд, які вядзецца адначасова з гэтымі работамі, у тым ліку на працягу ўсяго каляндарнага года.

66. Археалагічны нагляд праводзіцца на ўсёй тэрыторыі земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўлення іншай дзейнасці на тэрыторыі археалагічных аб'ектаў, якія закранаюць археалагічны аб'ект, у адпаведнасці з практнай дакументацыяй на

выкананне дадзеных работ. Як правіла, археалагічны нагляд не праводзіцца ў месцах добраўпарадкавання тэрыторыі без парушэння культурнага пласта (слоя) і перакладкі інжынерных камунікацый па старым напрамку.

67. Падчас археалагічнага нагляду праводзяцца гарызантальныя і вертыкальныя зачысткі ў будаўнічых катлаванах і траншэях, фіксацыя і вывучэнне ўсіх выяўленых археалагічных аб'ектаў, выемка археалагічных артэфектаў у поўным аб'ёме, апісанне асаблівасцей культурнага пласта (слоя) і выяўленых археалагічных артэфектаў і археалагічных аб'ектаў, што адлюстроўваецца ў палявой дакументацыі і навуковай справаздачы.

Праводзіцца фотафіксацыя ўсіх этапаў земляных работ, графічная фіксацыя профіляў будаўнічых катлаванаў і траншэй, археалагічных аб'ектаў і канструкцый у маштабе не менш за 1:40 у месцах наяўнасці культурных напластаванняў, нівеліроўка і абмеры рэшткаў выяўленых археалагічных аб'ектаў, у тым ліку абарончых, культурных, грамадскіх, жыллёвых, прамысловых і гаспадарчых пабудоў, будаўнічага матэрыялу.

Пры давядзенні будаўнічых катлаванаў і траншэй да ўзроўню мацерыка даецца яго апісанне з улікам заглыблення ў мацярык існуючых археалагічных аб'ектаў, пабудоў і канструкцый.

У выпадку перавышэння магутнасці культурнага пласта (слоя) глыбіні будаўнічых катлаванаў яго фіксацыя праводзіцца ў межах глыбіні земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ. У такім выпадку, як правіла, праводзіцца кантрольная шурфоўка асобных участкаў з паслойнай фіксацыяй стратыграфіі да мацерыка.

68. Падчас археалагічнага нагляду праводзіцца пераборка культурнага пласта (слоя), які выкінуты з будаўнічых катлаванаў і траншэй, выемка археалагічных артэфектаў са дна і сценак катлаванаў і траншэй з фіксацыяй асаблівасцей культурнага пласта (слоя), месца і ўмоў выяўлення артэфекта.

69. Пры правядзенні археалагічнага нагляду, як правіла, павінен выкарыстоўвацца металашукальнік з мэтай больш поўнага збору археалагічных артэфектаў, якія фіксуюцца на тапаграфічным плане і плане археалагічнага аб'екта з пазначэннем умоў і глыбіні іх выяўлення.

Металашукальнікам павінны абследавацца выкіды і адвалы грунту, дно катлаванаў і траншэй.

70. Пры выяўленні на тэрыторыі земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, ажыццяўленні іншай дзейнасці, у тым ліку на ўчастках будаўнічых катлаванаў і траншэй, непашкоджанага культурнага пласта (слоя), археалагічных аб'ектаў і архітэктурных

канструкцый, такія работы прыпыняюцца і праводзяцца выратавальныя (ахоўныя) археалагічныя раскопкі.

РАЗДЗЕЛ III ПАРАДАК ВЯДЗЕННЯ ПАЛЯВОЙ ДАКУМЕНТАЦЫІ

ГЛАВА 5 АГУЛЬНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЯДЗЕННЯ ПАЛЯВОЙ ДАКУМЕНТАЦЫІ

71. Падчас археалагічных даследаванняў трымальнік дазволу штодзённа вядзе палявую дакументацыю.

72. Чарцёжная і графічная дакументацыя павінна дакладна адлюстроўваць усе назіранні даследчыка, у тым ліку ўзаемнае размяшчэнне слаёў і пабудоў, суадносіны іх глыбіні размяшчэння, склад, структуру і колер культурнага пласта (слоя), наяўнасць грунтовых, попельных, вугальных і іншых плям, распаўсюджванне археалагічных артэфектаў па плошчы раскопу, умовы і глыбіні іх залягання, размяшчэнне касцявых рэшткаў.

73. Дапускаюцца наступныя маштабы палявых чарцяжоў: 1:1, 1:2, 1:5, 1:10, 1:20, 1:50.

Планы, разрэзы і профілі раскопаў выконваюцца ў адзіным маштабе, аднак не менш за 1:20/1:40, а для помнікаў каменнага веку – не менш за 1:10/1:20.

Планы курганоў – не менш за 1:20/1:40.

Планы і разрэзы каменных канструкцый павінны быць выкананы ў маштабе не менш за 1:20.

Планы і разрэзы пахаванняў складаюцца ў маштабе не менш за 1:10/1:20.

Уся чарцёжная дакументацыя павінна мець лінейны маштаб.

74. Палявы дзённік лічыцца асноўным палявым дакументам і не можа быць заменены іншымі запісамі. У палявы дзённік заносзяцца ўсе назіранні падчас археалагічных палявых работ, асноўныя паказчыкі, апісанні і прамеры з планаў і чарцяжоў, асаблівасці выяўлення і фіксацыі археалагічных аб'ектаў і археалагічных артэфектаў, астэалагічных, палеабатанічных знаходак.

75. Вынікі камеральных работ з атрыманымі археалагічнымі матэрыяламі і апрацаваная палявая дакументацыя разам з фотаздымкамі прадстаўляюцца ў навуковай справаздачы.

Навуковая справаздача павінна адлюстроўваць усе праведзеныя віды археалагічных даследаванняў, на якія выдаваўся дазвол.

Пры вядзенні палявой дакументацыі і падрыхтоўцы навуковай справаздачы павінны выкарыстоўвацца базавыя дапаможнікі па палявой археалогіі.

76. Навуковая справаздача з'яўляецца навуковым творам, які быў выкананы ў якасці службовага задання і на які распаўсюджваецца заканадаўства аб аўтарскім праве і сумежных правах.

У тых выпадках, калі ў стварэнні навуковай справаздачы прымалі ўдзел іншыя супрацоўнікі (акрамя трымальніка дазволу), то іх удзел павінен быць адзначаны ў змесце навуковай справаздачы і тэкставай частцы. Па прапанове трымальніка дазволу прозвішчы гэтых асоб могуць быць адзначаны на тытульным лісце навуковай справаздачы.

ГЛАВА 6

СТРУКТУРА НАВУКОВАЙ СПРАВАЗДАЧЫ І ПАТРАБАВАННІ ДА ЯЕ АФАРМЛЕННЯ

77. Навуковая справаздача павінна адпавядаць патрабаванням, прадугледжаным артыкулам 91 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры, а таксама ўключаць наступныя дадзеныя:

мэты і задачы, якія ставіў перад сабой даследчык, і ступень іх выканання ў палявым сезоне;

сувязь археалагічных палявых работ, што выконваліся, з папярэднімі археалагічнымі даследаваннямі тых самых археалагічных аб'ектаў ці адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак;

арганізацыя работ і крыніцы фінансавання;

асноўныя ўдзельнікі археалагічных даследаванняў і іх функцыі;

методыка археалагічных палявых работ;

перспектывы і планы далейшых археалагічных даследаванняў тых самых археалагічных аб'ектаў ці адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак.

78. Навуковая справаздача афармляецца друкаваным тэкстам (з дадаткамі) на беларускай або рускай мове ў папяровым і электронным (на электронным носьбіце) выглядзе.

Калекцыйныя вопісы, карты, чарцяжы, фотаздымкі і малюнкi прыкладаюцца да навуковай справаздачы ў форме дадатку пасля асноўнага тэксту або афармляюцца ў выглядзе асобнага альбома. Фармат папяровага ліста навуковай справаздачы і альбома (як правіла, А4) не павінен перавышаць 45 x 32 см.

Выкарыстоўваецца агульная нумарацыя старонак, якая пачынаецца з тытульнага ліста і ўключае ілюстратыўную частку з дадаткамі. У навуковых справаздачах, якія складаюцца з некалькіх тамоў, нумарацыя старонак даецца для кожнага тома асобна.

Навуковая справаздача прадстаўляецца ў папцы, падрыхтаванай да пераплёту, з двума тытульнымі лістамі або ў цвёрдым пераплёце (акрамя пластыкавага).

79. Навуковая справаздача завяраецца подпісам і пячаткай кіраўніка навуковай арганізацыі або музея, якія хадайнічалі аб выдачы дазволу, і зацвярджаецца НАН Беларусі.

Тытульны ліст навуковай справаздачы афармляецца згодна з дадаткам да дадзенай Інструкцыі.

80. Пасля тытульнага ліста навуковай справаздачы прыкладаецца дазвол, затым – змест, уводзіны, асноўны тэкст, заключэнне і дадаткі (калекцыйныя вопісы індыўідуальных і масавых археалагічных артэфактаў, спіс ілюстрацый (малюнкаў, фотаздымкаў), ілюстрацыі, дадзеныя антрапалагічнага, астэалагічнага, палеабатанічнага, прыродазнаўчых вызначэнняў, звесткі (даведка) аб перадачы археалагічных артэфактаў на пастаяннае (часовае) захаванне ў адпаведнасці з заканадаўствам). Інфармацыя аб артэфактах у звестках аб перадачы павінна адпавядаць калекцыйным вопісам навуковай справаздачы.

81. Уводзіны змяшчаюць дадзеныя аб месцы правядзення работ, археалагічных аб'ектах, задачах археалагічнага даследавання, арганізацыі работ, крыніцах іх фінансавання і тэрмінах правядзення, аб агульным складзе ўдзельнікаў археалагічных палявых работ.

Асноўная частка навуковай справаздачы ўключае апісанне метадыкі археалагічнага даследавання, працэсу і вынікаў археалагічных палявых работ, вынікаў камеральных работ і папярэдняга аналізу атрыманых археалагічных артэфактаў, інфармацыю аб фактах і метадах выкарыстання металашукальнікаў, геарадараў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў, а таксама інфармацыю аб кансервацыі раскопаў, іх засыпцы, рэкультывацыі глебы на месцы раскопак, узнаўленні надмагільных канструкцый і пабудоў.

Заклучэнне змяшчае асноўныя вынікі праведзеных археалагічных даследаванняў, а таксама (калі неабходна) рэкамендацыі па далейшым вывучэнні і выкарыстанні археалагічнага аб'екта.

Дадаткі павінны змяшчаць:

калекцыйны вопіс знаходак (індыўідуальных, масавых), які павінен утрымліваць указанне на парадкавы і калекцыйны нумар знаход-

кі, каардынаты знаходкі (квадрат, пласт, глыбіня), назву знаходкі, матэрыял знаходкі, а таксама быць звязаны з тэкстам, ілюстрацыямі (фотаздымкамі), вызначэннямі шляхам адпаведных спасылак;

фотаздымкі, якія адлюстроўваюць усе стадыі археалагічнага даследавання, у тым ліку планы і профілі раскопаў, разрэзы курганных насыпаў, выяўленья археалагічных аб'екты і працэс іх даследавання, павінны выконвацца з маштабнай лінейкай і пазначэннем напрамкаў свету;

інфармацыю аб правядзенні спецыяльных аналізаў і вызначэнняў з указаннем іх аўтарства і пазначэннем месца ўзяцця проб на адпаведнай чарчэжнай дакументацыі.

82. Пасля тэкставай часткі і дадаткаў навуковай справаздачы ставіцца подпіс аўтара(аў).

83. Чорна-белыя чарцяжы выконваюцца тушшу або рапідографам на паперы, кальцы, мілімітроўцы.

Дапускаецца прадстаўленне чорна-белых чарцяжоў у выглядзе ксеракопіі, а таксама каляровых ілюстрацый.

84. Буйнафарматныя чарцяжы, якія нельга паменшыць, павінны складвацца да памераў альбома ці тэксту навуковай справаздачы. Прадстаўленне чарцяжоў у рулонах не дапускаецца.

85. Кожны чарчэж, у тым ліку карты, планы, профілі, разрэзы, павінны мець расшыфроўку ўсіх выкарыстаных умоўных абазначэнняў. Дапускаецца вынясенне расшыфроўкі на асобны ліст (пры ўмове выкарыстання ў навуковай справаздачы адзінай сістэмы ўмоўных абазначэнняў).

Усе чарцяжы павінны мець указанне напрамкаў свету і лінейны паказальнік маштабу.

86. Пры фатаграфаванні ці іншых метадах памяншэння чарцяжоў трэба звяртаць увагу на тое, каб усе дэталі, у тым ліку надпісы і лічбы, былі добра бачны. Не дапускаецца празмернае памяншэнне чарцяжоў, што вядзе да недастатковай выразнасці копій.

87. На ілюстрацыях (малюнках, фотаздымках) прадстаўляюцца важнейшыя знаходкі (як правіла, усе індывідуальныя знаходкі, а для масавага матэрыялу – найбольш характэрныя рэчы) з указаннем іх калекцыйных нумароў.

Малюнк і фотаздымкі знаходак павінны мець лінейны паказальнік маштабу. Індывідуальныя знаходкі прадстаўляюцца ў маштабе 1:1, масавыя – 1:2 ці 1:4.

88. Малюнк і фотаздымкі археалагічных артэфактаў кампануюцца ў табліцы, прычым кожны з іх у табліцы павінен мець свой парадкавы і

калекцыйны нумар, на якія робіцца спасылка ў тэкставай частцы і калекцыйным вопісу навуковай справаздачы.

Паміж тэкстам навуковай справаздачы і дадаткамі, у тым ліку калекцыйным вопісам, альбомам ілюстрацый, вызначэннямі, павінна існаваць цесная сувязь у выглядзе адпаведных спасылак.

89. Усе ілюстрацыі, у тым ліку чарцяжы, малюнкi, фотаздымкі, павінны мець тлумачальныя надпісы, якія ўтрымліваюць назву даследаванага археалагічнага аб'екта і вычарпальную інфармацыю аб археалагічным артэфекце. Спіс ілюстрацыйнага матэрыялу не можа змяніць тлумачальныя надпісы.

90. У тлумачальных надпісах пад фотаздымкамі раскопаў і археалагічных аб'ектаў, акрамя назвы здымка з указаннем назвы помніка, года даследавання, неабходна ўказаць, з якога боку фатаграфавалася раскоп ці археалагічны аб'ект.

ГЛАВА 7 НАВУКОВАЯ СПРАВАЗДАЧА АБ АРХЕАЛАГІЧНЫХ РАЗВЕДКАХ

91. Навуковая справаздача аб археалагічных разведках павінна змяшчаць:

апісанне маршруту ці адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі археалагічных разведак з пералікам усіх абследаваных археалагічных аб'ектаў;

карту археалагічнай разведкі з абазначэннем геаграфічных арыенціраў, у тым ліку рэкі, азёры, населеныя пункты, а таксама маршруту археалагічнай разведкі і ўсіх даследаваных археалагічных аб'ектаў;

поўнае апісанне кожнага вывучанага археалагічнага аб'екта з адлюстраваннем яго назвы, геаграфічнага месцазнаходжання, захаванасці, стану паверхні, тапаграфічных асаблівасцей, формы і памераў (калі яны вызначаюцца візуальна), межаў распаўсюджання археалагічных артэфектаў, характарыстыкі культурнага пласта (слоя) (пры правядзенні шурфаў) і ўсяго знойдзенага матэрыялу;

інфармацыю аб тым, адкрыты ці абследаваны археалагічны аб'ект упершыню або быў вядомы раней, кім і калі абследаваўся і вывучаўся;

указанне памераў усіх шурфаў, траншэй, зачыстак з адлюстраваннем іх стратыграфіі;

планы і стратыграфічныя профілі ўсіх аб'ектаў незалежна ад наяўнасці ці адсутнасці на іх культурнага пласта (слоя);

апісанне знойдзеных падчас археалагічных разведак археалагічных матэрыялаў.

92. Абследаваныя археалагічныя аб'екты павінны быць пазначаны адпаведным нумарам на карце.

93. Кожны даследаваны археалагічны аб'ект павінен прадстаўляцца ў навуковай справаздачы планам, інструментальным ці візуальным, які складаецца ў пэўным маштабе і адлюстроўвае асаблівасці рэльефу і тапаграфічную сітуацыю. Для гарадзішчаў і іншых археалагічных аб'ектаў з адмысловым рэльефам, як правіла, прадстаўляецца яшчэ разрез у тым жа маштабе, што і план археалагічнага аб'екта.

94. План археалагічнага аб'екта павінен мець лінейны маштаб, дакладную тапаграфічную прывязку да пастаянных арыенціраў на мясцовасці, у тым ліку ўказанне адлегласці і напрамку да населеных пунктаў, дарог, мастоў, геадэзічных пунктаў, тэлеграфных слупоў. Усе прывязкі павінны быць указаны ў тэксце навуковай справаздачы.

95. Пры адлюстраванні на плане рэльефу з дапамогай гарызанталей павінны ўказвацца берг-штрыхамі напрамак схілу і адзначацца вышыня сячэння гарызанталей.

96. Пры закладцы на археалагічным аб'екце шурфаў, зачыстак і невялікіх раскопаў усе яны павінны быць дакладна і ў маштабе зафіксаваны. У тэксце навуковай справаздачы ўказваюцца іх памеры, а таксама даецца апісанне стратыграфіі і атрыманага археалагічнага матэрыялу.

97. Палявыя фотаздымкі павінны найбольш поўна і падрабязна перадаваць асаблівасці рэльефу, тапаграфічнае становішча абследаваных археалагічных аб'ектаў і іх памер.

Навуковая справаздача павінна ўтрымліваць фотаздымкі ўсіх абследаваных археалагічных аб'ектаў, зачыстак, шурфаў, у тым ліку зачыстак і шурфаў, у якіх культурны слой адсутнічае.

98. Усе знойдзеныя падчас разведак археалагічныя матэрыялы павінны быць апісаны ў тэксце, прадстаўлены ў калекцыйным вопісе індывідуальных і масавых знаходак, а таксама ў дадатках.

ГЛАВА 8

НАВУКОВАЯ СПРАВАЗДАЧА АБ АРХЕАЛАГІЧНЫХ РАСКОПКАХ

99. Навуковая справаздача аб археалагічных раскопках павінна змяшчаць:

поўнае апісанне археалагічнага аб'екта, які даследаўся археалагічнымі раскопкамі, з адлюстраваннем яго назвы, геаграфічнага

месцазнаходжання, захаванасці, стану паверхні, тапаграфічных асаблівасцей, формы і памераў (калі яны вызначаюцца візуальна), межаў распаўсюджвання археалагічных артэфактаў, характарыстыкі культурнага пласта (слоя) (пры правядзенні шурфоўкі), усяго знойдзенага матэрыялу і гісторыі вывучэння;

сітуацыйны план археалагічнага аб'екта з дакладным абзначэннем у маштабе ўсіх раскопаў, траншэй, шурфаў, якія закладваліся даследчыкам у адпаведнасці з выдадзеным дазволам, а таксама ў папярэдні час;

апісанне метадыкі археалагічных раскопак з абгрунтаваннем яе выбару;

планы і стратыграфічныя профілі ўсіх раскопаў, археалагічных аб'ектаў, мацерыка;

апісанне знойдзеных падчас археалагічных раскопак археалагічных матэрыялаў.

100. Кожны раскоп прадстаўляецца планам, у тым ліку на асобных пласты, і профілямі сценак раскопу, бровак. Пры значнай глыбіні раскопу і археалагічным даследаванні шматслойных паселішчаў на кожны будаўнічы гарызонт (пласт) павінен рабіцца асобны план з пазначэннем лінейнага маштабу і напрамку свету.

101. На планы раскопу наносяцца:

нівеліровачныя адзнакі (ці прадстаўляецца асобны план нівеліроўкі паверхні) дзённай паверхні і мацерыка. Гэтыя дадзеныя павінны паўтарацца на профілях;

размяшчэнне рэпера, у тым ліку з прывязкай да балтыйскай сістэмы вышынь;

асаблівасці культурнага пласта (слоя);

усе выяўленыя археалагічныя аб'екты, а таксама індыўдуальныя знаходкі з адзнакамі іх месцазнаходжання, у тым ліку глыбінь. Усе зафіксаваныя археалагічныя аб'екты нумаруюцца, прычым іх нумар выкарыстоўваецца ў тэкставай частцы навуковай справаздачы і чарцяжах.

102. Планы і профілі раскопу выконваюцца ў адным маштабе. На профілях адзначаюцца межы квадратаў, якія прадстаўлены на плане. У выпадку значнага памяншэння агульнага плана раскопу дапускаецца рабіць планы асобных комплексаў (пабудовы, вогнішчы) у больш буйным маштабе.

Планы і профілі (разрэзы) археалагічных аб'ектаў таксама выконваюцца ў адным маштабе.

103. Пры археалагічным даследаванні ў раскопе каменных, цагляных ці драўляных архітэктурных пабудоў, акрамя іх падрабязнага апісання, планаў і профіляў раскопаў, прадстаўляюцца дакладныя планы пабудоў, разрэзы, фасіроўкі і іншыя архітэктурныя чарцяжы з указаннем лінейнага маштабу.

104. Профілі сценак раскопу ці бровак павінны дакладна адлюстроўваць стратыграфічную сітуацыю. Не дапускаецца абагульненая стратыграфія па некаторых профілях ці стратыграфічныя калонкі, якія адлюстроўваюць толькі частку профілю.

105. Усе выяўленыя ў раскопе археалагічныя аб'екты падрабязна апісваюцца ў тэксце з адзнакамі іх месцазнаходжання, памераў, формы, запаўнення і іншымі характарыстыкамі. На чарцяжах прадстаўляюцца іх профілі (разрэзы) з указаннем лінейнага маштабу.

106. Пакінутыя ў раскопе археалагічныя артэфакты павінны таксама быць адлюстраваны ў навуковай справаздачы з указаннем іх колькасці і фотафіксацыяй.

107. Пры археалагічных раскопках могільнікаў дадаткова прадстаўляецца абгрунтаванне неабходнасці раскопак і выбранай методыкі. Даецца падрабязная характарыстыка кожнага даследаванага пахавання, усіх выяўленых у іх археалагічных аб'ектаў без залежнасці ад захаванасці, наяўнасці або адсутнасці антрапалагічных парэшткаў і знаходак.

108. На план могільніка з указаннем лінейнага маштабу і напрамкаў свету наносыцца ўсе знойдзеныя пахаванні з дакладным адлюстраваннем месцаразмяшчэння, формы, памераў і арыенціроўкі шкілетаў у магілах.

109. Апісанне кожнага пахавальнага комплексу павінна ўключаць поўную характарыстыку магільнага збудавання з адлюстраваннем памераў, формы, канструктыўных дэталей, запаўнення магільнай ямы, а таксама апісанне палажэння кожнага шкілета ў могільніку, пералік усяго інвентару пахавання з дакладным месцазнаходжаннем кожнай рэчы ў адносінах да шкілета.

Пры апісанні глыбінь неабходна указаць, ад якога ўзроўню праводзілася вымярэнне.

110. Кожнае пахаванне прадстаўляецца асобным планам у маштабе не менш за 1:10/1:20, на якім даюцца дакладныя контуры магільнай ямы (калі яны праглядаюцца), выявы шкілета і ўсіх рэчаў, якія выяўлены пры археалагічных раскопках, а таксама ўсе элементы пахавальнага абраду, у тым ліку падсыпкі, вогнішчы, рэшткі трунаў, з

дакладнай фіксацыяй размяшчэння кожнай рэчы ў прасторы і нівелірнымі адзнакамі.

111. На плане ўсе рэчы пахавальнага інвентару і знаходкі з міжмагільнай прасторы нумаруюцца і апісваюцца (расшыфроўваюцца) у тлумачальных надпісах да плана.

112. Пры археалагічных раскопках курганоў прадстаўляюцца планы і, як правіла, не менш двух разрэзаў (профіляў) кожнага кургана, выкананыя ў адным маштабе. На планах і профілях курганоў пазначаюцца нівеліровачныя адзнакі, якія адлюстроўваюць усе асаблівасці будовы насыпаў, пахавальных элементаў і выяўленых пахаванняў. Кожны разрэз кургана апісваецца з указаннем паслядоўнасці размяшчэння пахаванняў і стварэння насыпу.

У выпадку змяшчэння ў навуковую справаздачу паменшанага плана курганоў з выяўленымі пахаваннямі прыкладаецца план асобных пахаванняў у больш буйным маштабе.

113. Кожнае пахаванне прадстаўляецца на фотаздымках.

Тлумачальныя надпісы пад фотаздымкамі, а таксама графічнай дакументацыяй павінны змяшчаць вычарпальную інфармацыю аб праведзеных работах і аб'екце археалагічнага даследавання.

ГЛАВА 9

НАВУКОВАЯ СПРАВАЗДАЧА АБ ВЫРАТАВАЛЬНЫХ (АХОЎНЫХ) АРХЕАЛАГІЧНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯХ

114. Навуковая справаздача аб выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаваннях у выглядзе археалагічных разведак і (або) археалагічных раскопак афармляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі глаў 7 і 8 дадзенай Інструкцыі.

115. Акрамя таго, навуковая справаздача аб выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаваннях, у тым ліку археалагічным наглядзе, павінна змяшчаць:

вынікі фіксацыі вядомых археалагічных аб'ектаў на практным матэрыяле;

вынікі абследавання зоны земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ і фіксацыю выяўленых няўлічаных археалагічных аб'ектаў на практным матэрыяле;

сітуацыйны план размяшчэння аб'екта археалагічнага нагляду ў межах ахоўнай зоны археалагічнага аб'екта;

пазначэнне аб'екта археалагічнага нагляду на тапаграфічнай карце з прывязкай да населеных пунктаў (або ў межах населенага пункта), а таксама на спадарожнікавых здымках;

план зоны земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ і (або) аб'екта археалагічнага нагляду з дакладным абазначэннем у маштабе ўсіх будаўнічых катлаванаў і траншэй з геадэзічнымі (нівеліровачнымі) адзнакамі, таксама на плане абазначаюцца раскопы, участкі праведзеных археалагічных даследаванняў, у тым ліку археалагічнага нагляду;

гістарычную і археалагічную даведку з поўнай характарыстыкай археалагічнага аб'екта, апісаннем месцаразмяшчэння зоны земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ;

характарыстыку метадыкі выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаванняў, у тым ліку археалагічнага нагляду, з абгрунтаваннем яе выбару;

даведку аб папярэдніх параметрах і плошчы земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, у тым ліку будаўнічых катлаванаў і траншэй у адпаведнасці з практным матэрыялам, а таксама інфармацыю аб фактычных аб'ёмах і плошчы праведзеных археалагічных даследаванняў.

116. Прадстаўленне вынікаў археалагічнага нагляду ў зоне земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ ажыццяўляецца ў адпаведнасці з практным матэрыялам, у якім абазначаны будаўнічыя ўчасткі, катлаваны, траншэй. Пры наяўнасці культурных напластаванняў кожны ўчастак прадстаўляецца графічнай фіксацыяй стратыграфіі сценак і фотафіксацыяй. Даследавання значныя археалагічныя аб'екты паказваюцца на асобных планах.

На планах прадстаўляюцца таксама нівеліровачныя адзнакі (ці прадстаўляецца асобны план нівеліроўкі паверхні), якія павінны паўтарацца на профілях сценак будаўнічых катлаванаў і траншэй.

Планы і профілі будаўнічых катлаванаў і траншэй выконваюцца ў адным маштабе. На профілях адзначаюцца межы квадратаў, якія прадстаўлены на плане. У выпадку значнага памяншэння агульных планаў і профіляў робяцца планы асобных археалагічных аб'ектаў у больш буйным маштабе.

Калекцыйны вопіс знаходак (індывідуальных, масавых) павінен мець указанне на парадкавы і калекцыйны нумары знаходкі, лакалізацыю знаходак і быць звязаны адпаведнымі спасылкамі з тэкстам і ілюстрацыйным матэрыялам.

117. Профілі будаўнічых катлаванаў і траншэй, у якіх захаваліся рэшткі культурнага пласта (слоя), павінны дакладна адлюстроўваць стратыграфічную сітуацыю. Не дапускаецца прадстаўленне абагульненай стратыграфіі па некаторых профілях ці стратыграфічных калонках, якія адлюстроўваюць толькі частку профілю.

118. Усе выяўленыя падчас археалагічнага нагляду археалагічныя аб'екты і археалагічныя артэфакты дакладна і падрабязна прадстаўляюцца ў навуковай справаздачы, у тым ліку ў тэкставай частцы, чарцяжах, малюнках і фотаздымках з маштабнай лінейкай і пазначэннем напрамкаў свету.

119. Фотаздымкі, якія прадстаўляюцца ў навуковай справаздачы аб праведзеных выратавальных (ахоўных) археалагічных даследаваннях, павінны адлюстроўваць усе стадыі археалагічных даследаванняў, асабліваці выбранай metodyкі, параметры і плошчу земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых работ, у тым ліку будаўнічых катлаванаў і траншэй, у адпаведнасці з праектным матэрыялам.

Дадатак да Інструкцыі аб парадку правядзення археалагічных даследаванняў і
вядзення палявой дакументацыі пры іх правядзенні

Форма тытульнага ліста

_(назва навуковай арганізацыі або музея)

Справа № _____

Зацверджана
Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі

(дата, пасада, прозвішча, подпіс)

(прозвішча, асабістае імя, імя па бацьку (калі такое маецца) трымальніка дазволу)

**НАВУКОВАЯ СПРАВАЗДАЧА
аб правядзенні**

(від археалагічных даследаванняў (разведкі, раскопкі, нагляд)

(назва археалагічных аб'ектаў, іх лакалізацыя згодна з сучасным

адміністрацыйна-тэрытарыяльным размяшчэннем, год правядзення работ)

Узгоднена

(прозвішча, подпіс кіраўніка навуковай арганізацыі або музея, у якіх падрыхтава-
на справаздача; дата, пячатка)

Разгледжана

(назва структурнага падраздзялення дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут
гісторыі НАН Беларусі»)

(дата, пасада, прозвішча, подпіс, іншыя звесткі)

Прынята

(назва структурнага падраздзялення дзяржаўнай навуковай
установы «Інстытут гісторыі НАН Беларусі», дзе будзе
прымацца навуковая справаздача)

(дата, пасада, прозвішча, подпіс, іншыя звесткі)
(месца і год падрыхтоўкі навуковай справаздачы)

Отпечатано в РУП "Издательский дом "Белорусская наука"
Заказ 191. Тираж 70 экз.

ВЫДАНИ ІНСТЫТУТА ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ ПА АРХЕАЛАГІЧНАЙ ТЭМАТЫЦЫ

